

ПОДАТКОВА ПЕРЕВІРКА ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Лега О.В., к.е.н.

Полтавська державна аграрна академія

У статті досліджено сутність податкових перевірок, як методу податкового контролю, порядок оформлення результатів податкових перевірок в контексті Податкового кодексу України.

In the article investigational essence of tax verifications, as to the method of tax control, order of registration of results of tax verifications in the context of the Internal revenue code of Ukraine.

Постановка проблеми. Необхідною умовою функціонування ефективної податкової системи є податковий контроль, який забезпечує зв'язок платників податків з органами державного управління, що наділені особливими податковими правами та повноваженнями. Податкові платежі як джерело наповнення дохідної частини бюджетної системи, регулюють формування централізованих грошових фондів, тому потребують контролю повноти і своєчасності сплати податків, подання звітності, правильності визначення бази оподаткування. Функції податкового контролю законодавчо обґрунтовані Податковим Кодексом України (далі - ПКУ), який увійшов в дію в 2011 році і висвітлює нормативно врегульовані види, форми та процедури здійснення податкового контролю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У національній податковій системі важливе місце належить контролю за достовірністю облікових даних, без яких неможливо отримати репрезентативну інформацію про реальний фінансовий стан підприємства та його спроможність у повному обсязі й своєчасно сплачувати податки. Дослідженню теоретичних та практичних проблем визначення сутності, змісту податкового контролю, а також механізму його реалізації в науковій літературі присвячено чимало робіт. Серед авторів, які присвятили свої праці таким питанням, можна назвати Ф. Ф. Бутинця, О. Д. Василика, Л. К. Воронову, О. Воронкову, М. М. Весельного, П. М. Гарасима, Д. І. Дему, Л. М. Касьяненка, М. П. Кучерявенка, А. Н. Козиріна, Н. А. Маринів, Л. А. Савченка, О. Ю. Судакову, Л. А. Савченка, В. К. Савчука, О. П. Чернявського, П. Я. Хомина, Л. С. Шатковської, О. Д. Шевчука, В.О. Шевчука, І. Ф. Шера та інших. Проте в контексті триваючої дискусії щодо визначення подальших напрямів удосконалення системи податкового контролю потребують окремого дослідження аспекти адаптації до оновлення нормативних вимог ПКУ.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування теоретичних і методичних засад податкової перевірки як форми реалізації податкового контролю, що сприятиме підвищенню достовірності інформації про виконання платником обов'язків по обчисленню та сплаті податків та зборів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У чинному законодавстві податковий контроль визначається як система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою перевірки правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових і касових операцій, патентування, ліцензування та іншого

законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [3].

Податковий контроль як елемент управління, вирішує декілька завдань: 1) контроль за фінансовою і господарською діяльністю суб'єктів у зв'язку з оподаткуванням; 2) регламентована нормами права діяльність владних і зобов'язаних осіб, пов'язана з формуванням публічних грошових фондів за рахунок надходжень від податків, зборів (обов'язкових платежів); 3) засіб забезпечення законності у сфері оподаткування [2].

ПКУ визначає наступні способи здійснення податкового контролю: 1) ведення обліку платників податку – створення умов для здійснення контролю за правильністю нарахування, повноти і своєчасності сплати податків, зборів, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства; 2) інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної служби – комплекс заходів із збору, опрацювання та використання інформації, необхідної органам державної податкової служби для виконання функцій і завдань; 3) перевірка – форма здійснення податкового контролю, яка може бути документальна, фактична, камеральна; 4) експертиза – проводиться тоді, коли в ході проведення перевірки необхідні спеціальні знання у галузі науки, мистецтва, техніки, економіки тощо [5].

Найдієвішим способом отримання інформації про виконання платником своїх обов'язків по обчисленню та сплаті податків, зборів (обов'язкових платежів) є податкова перевірка. Здійснення податкових перевірок передбачає послідовну реалізацію дій, пов'язаних із здійсненням податкового контролю певними суб'єктами щодо діяльності конкретних осіб при реалізації ними обов'язків, пов'язаних із сплатою певних податків і зборів (обов'язкових платежів). Проведення податкової перевірки передбачає певну підготовку безпосередньо контролюючих дій, здійснення самої податкової перевірки і підведення її підсумків, тобто є регламентованою нормативно - правовими актами про податки і збори сукупністю всіх дій податкових органів (митних органів, органів позабюджетних фондів), що мають на меті перевірку дотримання норм законодавства про податки і збори (обов'язкові платежі).

У зв'язку з цим виділяються наступні стадії процесу проведення податкової перевірки: 1) підготовка до проведення податкової перевірки (яка включає визначення підстав для її проведення, видання наказу керівника податкового органу про проведення позапланової виїзної перевірки, оформлення посвідчень на право проведення виїзної перевірки, ознайомлення з матеріалами попередніх перевірок, виклик платника та інше); 2) проведення безпосередньо перевірочних дій; 3) оформлення акту (при виявленні фактів порушень вимог податкового та іншого законодавства суб'єктами господарювання) чи довідки (при невстановленні таких порушень) про проведення податкової перевірки); 4) підписання акту та розгляд заперечень платників податків до прийняття податкових повідомлень-рішень (рішень); 5) оформлення результатів податкової перевірки у вигляді прийняття податкових повідомлень – рішень (рішень) про визначення податкових зобов'язань та застосування штрафних (фінансових) санкцій; 6) оскарження результатів податкової перевірки в позасудовому порядку (в порядку адміністративного оскарження); 7) перегляд результатів податкової перевірки за обставинами,

що знов відкрилися, в позасудовому порядку; 8) оскарження результатів податкової перевірки в судовому порядку (з дотриманням строків апеляційного узгодження податкових зобов'язань) [2].

Суб'єктами податкових перевірок є юридичні особи, їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи та фізичні особи, на яких покладено обов'язок утримувати та/або сплачувати податки і збори, пеню та штрафні санкції, які складають групу контрольованих суб'єктів. Іншу групу суб'єктів податкових перевірок складають контролюючі суб'єкти, дії яких пов'язані з проведенням податкових перевірок та орієнтовані на оцінку поведінки контрольованих суб'єктів. Об'єктом податкової перевірки є дії (бездіяльність) особи, що перевіряється, з належного обліку і здійснення операцій з об'єктами оподаткування, дотримання порядку сплати податків і зборів, правомірного використання податкових пільг, а предметом - грошові документи, бухгалтерські книги, звіти, кошториси, декларації та інші носії інформації, що пов'язані з обчисленням і сплатою податків і зборів.

У ПКУ визначено три види податкових перевірок, характеристика яких представлена у табл. 1. Підсумком проведення будь-якої перевірки є документальне підтвердження та закріплення її результатів. Документами, які фіксують результати податкового контролю, в основному, є акти та довідки податкових перевірок, які складаються з дотриманням встановленої форми та відповідних вимог.

Податкове зобов'язання, нараховане під час перевірки контролюючими органами, вважається узгодженим після отримання підприємством, що перевірялося, податкового повідомлення, якщо підприємство не має наміру його оскаржити. Під час ознайомлення з рішенням та податковим повідомленням доцільно звернути увагу на правильність розрахунку сум штрафних санкцій органами державної податкової служби.

Висновки. Незважаючи на те, що ПКУ передбачив певні вдосконалення податкової системи, зокрема: порядок організації та проведення податкового контролю органами державної податкової служби разом з іншими контролюючими органами; перелік контролюючих органів, які мають право здійснювати перевірки суб'єктів господарської діяльності; форми проведення податкового контролю; загальні правила проведення податкових перевірок (камеральних і виїзних); терміни тривалості податкових перевірок тощо, але є певні питання, які потребують систематизації та налагодження для підтримання балансу інтересів платників податків та органів, що здійснюють податковий контроль, що сприятиме ефективності, єдності та самостійності податкової системи. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку та впровадження єдиних методичних заходів податкового контролю та системи показників по окремих галузях для прогнозування ймовірності податкових порушень, що дозволить найбільш повно відстежувати стан справ по однорідній групі підприємств, здійснювати порівняльний аналіз їх фінансово-господарської діяльності, ефективніше запобігати уникненню від оподаткування та вдосконалення механізмів і методів здійснення податкового контролю з метою зменшення перевірок суб'єктів господарювання та підвищення їх якості.

Таблиця 1

Загальна характеристика податкових перевірок

Види	Предмет	Місце проведення	Попередження про проведення перевірки	Документи, що перевіряються
Камеральна	дані, зазначені у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків	приміщення органу державної податкової служби	Без спеціального рішення керівника такого органу або направлення на її проведення	Податкові декларації (розрахунки) платника податків
Документальна виїзна планова	своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками	місцезнаходження платника податків, місце розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така перевірка	План-графік перевірок	Податкові декларації (розрахунки), фінансова, статистична звітність, реєстри податкового та бухгалтерського обліку, первинні документи, які використовуються в обліку і пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, а також отриманих в установленому законодавством порядку органом ДПС документів та податкової інформації
Документальна виїзна позапланова		приміщення органу державної податкової служби	План-графік перевірок	
Документальна не-виїзна позапланова		місцезнаходження платника податків чи місце розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така перевірка	З підстав, наведених п. 78 ПКУ	
Фактична	дотримання порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності ліцензій, патентів, свідоцтв, дотримання законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками	проводиться за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника	Без попередження	Документи, що стосуються предмета перевірки.

Література:

1. Бурдонова О. Ю. Податковий контроль в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку / О. Ю. Бурдонова [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://ndi-fp.asta.edu.ua>.
2. Маринів Н. А. Податкова перевірка як організаційно-правова форма реалізації податкового контролю: автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 „Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” // Н. А. Маринів. – Харків, 2007. – 21 с.
3. ПКУ № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Податкові перевірки [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.dtkk.com.ua>.
5. Шевчук О.Д. Особливості податкового контролю в Україні / Шевчук О.Д., Деркач Д.С. // [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

УДК 347.453.3.009.11:365

ЖИТЛОВО-ОРЕНДНІ КООПЕРАТИВИ ЯК МОЖЛИВИЙ МЕХАНІЗМ ВИРІШЕННЯ ЖИТЛОВОЇ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ

Литвин О.Ю., ст. викладач

Полтавська державна аграрна академія

Розглянуто основні проблеми, що виникають при створенні житлово-орендних кооперативів. Здійснено аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених названій темі. Акцентовано увагу на необхідності широкого інформування населення про великий потенціал житлово-орендних кооперативів та позитивний досвід їх діяльності за кордоном.

The article analyses the principal problems of development housing-rent cooperatives, principles and mechanisms of functioning the system. The article analyses some publication dedicated to the study of this problem. The attention is focused on the possibility circulation information about housing-rent cooperatives, using of positive experience.

Постановка проблеми. З початку фінансово-економічної кризи, в Україні спостерігається суттєве падіння обсягів житлового будівництва. Різке зменшення доходів призводить до того, що населення швидко зубожіє. За статистикою ООН за межею бідності в Україні у 2011 р. перебувало 78 % громадян [1, с. 103]. Усі перераховані вище проблеми зводяться до одного результату - недоступності якісного житла для більшості українців. Ця обставина спонукає до пошуку шляхів вирішення житлової проблеми України. Як варіант її вирішення можна запропонувати механізм житлово-орендної кооперації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджень, присвячених названій темі, небагато. Слід згадати праці Т. Білобрової [2], яка звернула увагу на великий потенціал житлово-орендної кооперації, А. Пантелеймоненка [3, 4], що здійснив аналіз становлення та розвитку житлової кооперації у Великій Британії та Німеччині. Висвітлюють успішний досвід функціонування житлово-орендних кооперативів в УСРР у 1920-х рр. О. Мовчан [5] та С. Гладкий [6]. Однак діяльність житлово-орендних кооперативів ще вивчена недостатньо, не має ґрунтового узагальнення і глибокого аналізу з боку вітчизняних науковців. Саме це й визначає актуальність даної статті.

Постановка завдання. Автор вбачає, що найважливішим завданням даної наукової публікації є аналіз діяльності житлово-орендних кооперативів для пошуку можливостей щодо їх започаткування в Україні.